

Ebeveynliğin Felsefesi

2018-02-08 21:08:45

Philosopher's Zone'da ebevenliğin felsefesiyle ilgili bir podcast dinledim. Konu aslında hayli mühim bir konu ama ilgi görmemiş, *varlık felsefesi* desen başına üşüşürler ama *bir çocuğu var etmeye gerek var mı?* deyince ilgilenen olmamış.

Temel olarak iki duruştan bahsediyor: *Pro-natalist* ve *anti-natalist* diye. Birincisi *her durumda doğum iyidir, xostir* diyenler, ikincisi ise *bir çocuk dünyaya getirmek iyi olmayabilir* diyenler. Bana kalırsa, kimse tam manasıyla *pro-natalist* olamaz, *anti-natalist* de sanki *kimse doğurmasın* demek gibi ama o da pek anlamlı bir pozisyon değil.

Bu konu baba olmadan önce de düşündüğüm, o zamanlar sorsalar *nasılsa iyi bir baba olamam, babalık bana uygun değil, onun için teorik bakıyorum* diyeceğim bir konuydu. Ancak *babalığın* bana, bilhassa *ontolojik sıkıntılar* konusunda önemli bir faydası olduğunu gördüm. Her ne kadar bu *iyilik* izafi olsa da, elimden geldiği kadar iyi bir baba olmaya çalışıyorum. Şu sıra *en önemli iş* kategorisinde kızım ve oğlum var. Neredeyse başka hiçbir konuda ilerleyemiyor olmamın sebebi kendileri ama hakettiklerini düşündüğüm için böyle.

Bununla beraber *doğru babalık nasıl olur?* sorusunun kafamda net bir cevabı yok. Podcast'te de anlattığı gibi, çocuklara belli bir yaşam felsefesi empoze ediyorsunuz, bazı tercihler yapıyorsunuz. Gönderdiğiniz anaokulunda, diyelim dini bilgiler öğrenmesini mi, *Atatürk geldi, düşmanı yendi* tekerlemeleri öğrenmesini mi istersiniz, bu sizin elinizde. Ona anlattıklarınız illa ki yalınkat olmak zorunda. Zihinlerine hayat için bir temel atıyorsunuz, onlar bu temellerin üzerine bina diyor, binaya karar veremiyoruz, karar verecek kadar ne geleceği, ne onları biliyoruz ama bir yandan da bu temel bizim vazifemiz. Onları tamamen yalıtılmış büyütme mümkün değil.

Yaptığım tercihlerde mümkün mertebe *daha iyisini* tercih etmeye çalışıyorum ama bu, *ideal* bir durum değil. O yaştaki çocukları, ilerde üzerlerinden atamayacakları *doktrinlerle* beslemek, faydalı mı, zararlı mı? Diyelim *vatana* borçlu olduklarını söylemek, onları *Türkler* ve *din* konusunda aslında pek de sağlam olmayan mitolojiyle beslemek iyi mi, kötü mü? İlerine *ya bunların hepsi masalmış* deyip, anlattıklarımın gerekli taraflarını da çöpe atar mı? Bugünün dünyası için verdiğim kararların, Allah ömür verirse 70-80 sene yaşayacak çocukların hayatını şekillendirmesi ne kadar doğru? Onlara uygun sınırlar çiziyor muyum? Onları

ne kadar tanıyorum ve onların kendilerini tanımasını ne kadar sağlıyorum?

Bunların net cevapları yok, bana verilen net cevapları da o kadar ciddiye alamıyorum. Çünkü insan bazı durumlarda *bilmediğini bilmekten* öte bir yere gidemiyor. Bilmediği konularda uydurmak da, bu yaştan sonra pek ilgimi çekmiyor.

En basiti, *bir çocuk dünyaya getirmeli miyiz?* diye soran bir annebabanın yaşadığı belirsizlik ve ona bile verecek net bir cevabım yok. Eskiden olsa, *mutlu olmayacaksa, hayır* derdim ama baba olduktan sonra, çocuk olmanın getirdiği mutluluğun, büyüklerin kriterleriyle alakalı olmadığını gördüm. Çocuklar bizim mutluluk ve mutsuzlukla ilgili düşündüklerimizden farklı bir dünyada yaşıyorlar, farklı şeylerden mutlu olup, farklı şeylerden mutsuz oluyorlar. Örneğin ben aynı kitabı iki defa okumak zorunda kalsam, mutsuz olurum muhtemelen ama aynı masalı 80 defa dinleyen çocuk, bundan mutlu olabiliyor, her defasında aynı yerlerde gülüyor, aynı zevkle dinliyor. 20 yaş küçük kardeşimin ufakken en büyük korkularından biri arabanın yakıtının bitmesiydi ve benzin ışığının yanması onu çok mutsuz ederdi. O sebeple *mutlu çocuk* o kadar kesin hatlarla belirlenebilecek bir konu gibi gelmiyor artık. Dahası mutlu çocukluğun, mutlu erişkinlikle de doğrudan bir ilişkisi yok, çocukluğum naçizane pek kolay geçmedi ama bunun bana kazandırdığı, çoğu insandan daha mutlu bir yetişkinlik.

Mesela annebabaların işleriyle çok meşgul olmalarının en önemli bahanesi *bunu çocuklar için yapıyorum* düşüncesi. Adam *çocukları için* eve bile gelmeden, haftanın 6-7 günü çalışıyor mesela. Bu bana hep garip gelir, insanın bir miktar daha düzenli bir hayat kurup, daha verimli çalışıp, maddi olarak da bazı konulardan feragat edip çocuklarıyla zaman geçirmesinin daha önemli olduğuna inanırım. Bununla beraber belki benim çocuklar da, *bizimle oyun oynayacağına, daha çok para kazansaydın* diyecekler, ileride. Onu da bilmiyorum.

Bir de tabii, *boşanma kararı* gibi, çocukları doğrudan etkileyecek kararlar var. Bu konuda da düşünmem gerekti ve nihayetinde oğlumun, *önceden çok gergindin, şimdi daha güzel oynuyunuz* demesiyle bir miktar rahatladım ama belki de ileride bu konuda affetmeyecekleri kadar suçlayacaklar. Yine de *boşanmak çocuklar için daima kötüdür diyeceğim bir konu olmaktan çıktı. Diğer konularda da çocuklarla ilgili kararları alma hakkını devlet annelerine verdiği için, benim* bu konuda yapabileceğim bir şey yoktu* deme hakkım doğdu. *Aile hukuku* denen konunun da, pek üzerinde ince düşünülmüş bir konu olmadığını yaşayarak öğrendim, bir çok babanın neden boşanmadan sonra ilgisiz kaldıklarını çünkü kendilerinden beklenenin ne kadar yalınkat olduğunu, Medeni Hukuk'un *kafasındaki* baba figürünün de, bahsi geçen *çalışıp eve gelmeyen* babalardan pek farklı olmadığına şahit oldum. Misalen, babanın çocukların *okul parasını* ödemesini bekliyor ama velayetleri anneye verildiği için hangi okula gideceklerine karar verme imkanı vermiyor. Baba ödemezse hukuken suçlu oluyor ama anne, babalarının istemediği bir okula gönderme hakkına sahip. Devletin boşanmadan sonra babadan beklediği madden destek olması, iki haftada bir de çocukları görme hakkı var ama hayatı kararların hiçbirinde söz sahibi değil. Baba, çocukları üzerinde etki sahibi olmasın diye yapılmış bir düzenlemeye benziyor, sonra neden babalar ortadan kayboluyor, bir daha çocuklarını görmüyorlar, diye soruşturuyorlar.

Bunlar da *hayatın gerçeklerinden biri* ve çocukların vatandaşı bulunduğu devletin onlara reva gördüğü hukuk. Çocuklar konusunda Medeni Hukuk da, mesela *askerlik* veya *vergi* gibi, pek de söz sahibi olduğumuz bir konu değil.

Hasılı çocuklarla ilgili konuların zorluğu, hemen her konuda *duruma göre karar vermek gerek* diye cevaplanması. Felsefecilerin ilgilenmeyişi de bundan, çünkü hem fazlasıyla sorumluluk içeriyor, hem de net bir karar vermek hemen hemen imkansız. Çizilen sınırlara istisna bulmak her zaman mümkün.

Belki söylenecek tek makul söz şu: Çocuklar için sadece bir *vesileyiz* ve onların sahibi değiliz. Onlar için yapabileceklerimizi çoğu zaman şartlar belirliyor ama çocukların hayatı nasıl anlayacakları konusunda kimsenin elinde %100 çalışan bir *yetiştirme kılavuzu* yok. Bazı çocuklar fazla imkan buldukları için mahvoluyor, bazıları az imkan buldukları için, bazıları az imkanlarını ileride genişletmekle mutlu oluyor, bazıları az imkanını bahane yapıp, hayatı boyunca kekre birine dönüşüyor. İnsanlar ve çocuklar hakkında bildiğim tek şey, determinizmin işe yaramadığı. Bir şekilde determinizm yoksa, felsefeci ne söyleyebilir?

Bakalım, podcast'te üç bölüm daha varmış, belki fikir verecek bir iki şey duyurayım.